

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВИЙ ЗМІСТ

Бабошкіна С.А., головний спеціаліст Міністерства соціальної політики України, студент Центру магістерської підготовки Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Характеризуючи поняття «зобов'язання» варто зазначити, насамперед, що зобов'язання - це правовідносини, які є видом цивільних правовідносин і становлять чи не найбільшу їх частину.

Як зауважує В. І. Борисова, питання про особливості зобов'язальних правовідносин бере свій початок у проблемі дуалізму цивільного права, тобто його поділу на речове і зобов'язальне. Цей поділ простежується з римських часів й отримує найбільш завершений вигляд у правових системах континентального права пандектного типу, до яких належить і правова система України.

Деякі науковці стверджують, що, по-перше, зобов'язання опосередковують процес переміщення майна або інших матеріальних результатів, які також мають майновий характер. Таким чином, вони завжди виступають як майнові цивільні правовідносини. По-друге, оскільки зобов'язання опосередковують процес руху майна, яке може бути передане виключно конкретно визначеним, а не будь-яким третім особам, ці правовідносини завжди встановлюються з конкретним суб'єктом, а отже - мають відносний характер. По-третє, якщо юридичним об'єктом правовідносин власності є пасивна поведінка зобов'язаних осіб, то у зобов'язаннях, які опосередковують рух майна, боржники покликані до відповідних активних (позитивних) дій. По-четверте, якщо в юридичному змісті правовідносин власності на перший план виступає можливість здійснення дій самим власником (володіти, користуватися, розпоряджатися майном), то вирішальне значення для юридичного змісту зобов'язань набуває надана управомоченому суб'єктові можливість вимагати певної поведінки від зобов'язаної особи.

Як і в будь-яких правовідносинах, у зобов'язанні можна виділити такі елементи, як об'єкт, суб'єкти і зміст.

Зокрема, В. І. Борисова виділяє у зобов'язанні юридичний та матеріальний об'єкт. Так, юридичним об'єктом зобов'язання визнається певна поведінка зобов'язаної особи. При цьому першочергового значення набуває саме активна поведінка боржника, покладення на боржника обов'язку здійснювати відповідні дії. Пасивна поведінка боржника (утримання від вчинення певних дій) зазвичай виступає лише доповненням або наслідком його активної поведінки і вважається такою, що не може бути самостійним юридичним об'єктом зобов'язання. Матеріальним об'єктом виступає певне матеріальне благо, з приводу якого суб'єкти вступають у зобов'язальні правовідносини і яке становить безпосередній інтерес для управомоченої сторони.

Зобов'язання можуть виникати між: а) юридичними особами; б) юридичними та фізичними особами; в) фізичними особами.

Зміст зобов'язальних правовідносин утворюють суб'єктивні права та обов'язки його учасників. Водночас зі змісту ст. 509 Цивільного кодексу України випливає особливості змісту зобов'язальних

виявляється у тому, що правомочність кредитора набуває форми права вимоги, а обов'язок боржника має форму боргу як обов'язку виконання вимоги кредитора.

Таким чином, зобов'язання становлять досить значну частину цивільних правовідносин. Вони мають характерні для будь-яких правовідносин елементи, але відрізняються від них низкою особливостей.

ПРОБЛЕМИ УНІФІКАЦІЇ ТА ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Середа Т.М, старший інспектор докторантури та ад'юнктури НАВС

В даний час необхідно обрати кардинально інший підхід у сфері правової охорони результатів творчої діяльності, так як існуючий механізм багато в чому є неефективним. Сучасний світ характеризується цілою низкою інтеграційних процесів, що знаходять свій прояв у різних сферах політичного, соціально-економічного, культурного і, звичайно ж, правового життя. У нашому випадку, коли ми говоримо про ефективність правової охорони творчого генія людини, необхідно визнати, що ні універсальні міжнародні угоди, ні виключно національно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності не досягають зазначеної мети. Вихід бачиться в активізації такого елемента полісистемного комплексу правової охорони результатів творчості, як міжнародний регіональний правовий механізм.

Говорячи про сьогоднішній день, необхідно, зупинитися на досвіді Європейського Союзу у сфері правової охорони інтелектуальної власності, тим більше це актуально у зв'язку з тим, що Європейський Союз являє собою одну з найбільш успішно функціонуючих міжнародних регіональних організацій, володіючи значною специфікою як інституціонального плану, так і політико-правового характеру.

Як відомо, спочатку основною метою створення Європейського Співтовариства була необхідність у створенні єдиного інтракомунітарного економічного простору, побудованого на принципах вільного руху товарів, послуг, капіталів, робочої сили, обмеження монополістичної діяльності та недобросовісної конкуренції, що проголошено в установчих документах Європейського Співтовариства.

Право інтелектуальної власності, будучи за своєю початковою природою територіально-обмеженим правом, існуючим в рамках лише однієї певної держави (на відміну, наприклад, від права власності на матеріальні об'єкти), з необхідністю увійшло в протиріччя з цілями і завданнями, що стоять перед Європейським Співтовариством, природним чином стримуючи досягнення головної мети ЄС - створення повномасштабного -функціонуючого єдиного інтракомунітарного

економічного ринку. Вихід з даної ситуації, при всій її складності і небажанні держав-членів ЄС поступитися хоча б частиною своїх